

ההכנות לליל הסדר

בנוסף לכל ההכנות שיש בכל בית בערב שבת ובערב יו"ט – בישולים, נקיון, כיבוס, הכנת הנרות, העמדת הסירים וכו' כל בית לפי עניינו, יש בערב פסח עוד כמה וכמה דברים שחובה להכינם לפני התקדש החג.

מהנסיון, מאחר וזה לוקח זמן רצוי לעשות הכנות אלו ככל האפשר לא בערב החג ממש אלא יום קודם, ועי"ז הערב פסח יהא הרבה יותר רגוע, ואולי אפילו ישאר זמן לישון קצת וכן להשכיב הילדים לשינה שהוא מאוד חשוב על מנת שכולם יגיעו ל"סדר" עירניים ורגועים, כמובן בסוף הכל תלוי בסייעתא דשמיא, להלן ההכנות בצורה פרקטית.

יין ומיץ ענבים וגביעים; לפתוח בקבוקים שיספיק לכל הארבע כוסות לכולם, כמו כן להכין גביעים שיש בהם "שיעור" לכולם. נ.ב. יש הסוברים שלמצות "ארבע כוסות" צריך דווקא יין ולא מיץ ענבים, לכן מי שיכול יכין בקבוק יין וניתן לערבב היין עם מיץ ענבים בצורה שירגישו את טעם היין.

מצות; כדאי לפתוח את אריזות המצות כדי שלא יצטרך לקרוע ניילון או דבק וכדומה ביו"ט, במצות יד לוודא שיש לפחות ג' מצות שלימות, במצות מכונה להכין כמות מצות לכל סעודות היו"ט.

כרפס; נוהגים לבשל קצת תפוחי אדמה עם מים בלבד, משום שאם זה כבר יהא מלוח בבישול כבר לא יהא תועלת והוספת טעם בטיבול במים, ועיקר הענין בזה הוא ה"טיבול".

מי מלח; לוקחים קצת מים חמים ומערבים לתוכם מלח.

מרור; בעלי החסה לנקות היטב לפי ההוראות כמות מספקת גם ל"מרור" וגם ל"כורך", אם משתמשים עם "חזרת" – חריין, מקלפים וחותרים לחתיכות וטוחנים עם מעבד מזון ולהיזהר כי זה מאוד חריף ואח"כ לשמור בשקית קשורה שלא יפוג ממנו החרירות, להלן נציין את שיעורי הכזייתים שיש להכין.

חרוסת; החומרם, תפוחים [רוחצים היטב במים, חוצים לכמה חלקים ומוציאים הגרעינים], תמרים [בודקים מתולעים ומוציאים הגרעינים], אגוזים ושקדים [מקלפים ובודקים שאינם נגועים], קינמון אם יש, סוכר, יין אדום מתוק, אופן ההכנה, פשוט מכניסים הכל למעבד מזון וטוחנים עד שנעשה הכל עיסה אחת. נ.ב. הכמויות בזה כל אחד לפי ראות עיניו, מובן שהבסיס זה התפוחים והתמרים.

הזרוע והביצה; צולים על האש כנף של עוף, אם יש רשת צליה זה הכי טוב, אם לא אפשר לאוחזה עם מזלג על להבת הגז [להיזהר לא לגעת בחרצובות] עד שתיצלה ותהא ראויה לאכילה, כמו כן לוקחים ביצה מבושלת וצולים אותה כנ"ל.

הכנת ההסיבה; להכין הכיסא עם כריות באופן שיוכל לשבת בצורה נוחה ולהשעין הראש לצד שמאל ולשתות ולאכול כך.

שקילת ה"כזיתים" של המצה ומרור; צריך לדעת מראש כמה כמות בערך צריך לכל כזית של מצה ומרור, לשם כך צריך לשקול מראש את המצה והמרור כדי לקבל מושג כמה כזיתים מכילה כל מצה שלו [דבר זה לא שווה בכל המצות ותלוי בגודלה ובעוביה] וכמה עלי חסה צריך להשלמת כזית מרור, ואח"כ בשעת הסדר מחלק לכל אחד כמות מספקת לכזית לפי השערה דהיינו שליש מצה או רבע וכד' וכן כך וכך עלי חסה, וכשיש הרבה מסובים יש שמכינים מראש בשקיות "כזיתים" לכולם ואח"כ מחלקים לכל אחד שקית.

שיעורי ה"כזיתים"; דבר זה הוא מורכב בהלכה, נציין כאן בקצרה את המובא בפוסקים הלכה למעשה, השיעורים הבאים הם בערך וכתבנו ברווח כיון שאין בזה דברים מוחלטים וגם כיון שאי אפשר לצמצם בשקילה, **(א) כזית מצה לכזית ראשון** [דאורייתא], כ - 30 גרם, **(ב) כזית המוציא** [מן מצה עליונה, רק לבעה"ב], כ - 15 גרם, **(ג) כזית מצה ל"כורד"** ול"אפיקומן", כ - 15 גרם, **(ד) כזית מרור לאכילת "מרור"**, כ - 50 גרם, **(ה) כזית מרור ל"כורד"** כ - 20 גרם, [עפ"י פסקי תשובות סי' תפן].

הגדה של פסח; כשמתבוננים בהגדה של פסח היא מאוד מסודרת, כדאי מאוד להקדיש קצת זמן לפני פסח כדי ללמוד ולהבין את סדר הדברים ואז בליל הסדר זה מקבל צורה אחרת, לאמירת ההגדה רצוי לבחור הגדה בלי הרבה פירושים אלא שתהא נוחה לקריאת עצם ההגדה וכן שיהא כתוב בה בכל שלב מה שצריך לעשות.

סידור הקערה; יש בזה ב' מנהגים, אבל מנהגנו עפ"י המבואר בהלכה הוא לסדר באופן שלא יצטרך "להעביר על המצוות" דהיינו לדלג על דבר אחר, לכן צריך לסדר הקערה לפי סדר עשיית הדברים, **(א) הכרפס והמי מלח הכי קרובים אליו, (ב) אח"כ המרור והחרוסת, (ג) אח"כ הזרוע והביצה.**

עושים סדר ב"סדר"

ליל הסדר הוא לילה קדוש מאוד כידוע והוא אחד האירועים המעבירים מדור לדור את האמונה בהקב"ה שהוא יחיד ואין עוד כלום מלבדו ושלפניו לא היה ואחריו לא יהיה, ובנו בחר שנהיה עבדיו, לכן חשוב מאוד לנצל את הלילה הזה כל אחד לפי השגתו, ועכ"פ לדעת ולהבין מה עושים בסדר.

יש ביטוי ידוע "מרוב עצים לא רואים את היער" והוא מאוד מתאים לליל הסדר מכיון שהלילה הזה הוא עמוס בהלכות ומנהגים ואם לא מגיעים אליו עם הכנה מינימלית זה נראה כעין בלאגן ההיפך מ"סדר", על כן ננסה בקצרה בסייעתא דשמיא לעשות סדר ב"סדר" ואקווה שיהא לתועלת.

יש לדעת שכל ה"סדר" של ליל הסדר הוא לא יצירה שמישהו תכנן אותה כדי שיהא אירוע מגוון ומעניין, אלא רובו ככולו הוא תוצאה של כמה וכמה מצוות שנצטוונו לעשות בלילה הזה וחכמינו ז"ל סידרו לנו כיצד היא הצורה הראויה לקיים את כל המצוות המוטלות עלינו בלילה זה.

מלבד זאת יש כמה וכמה דברים שחז"ל תיקנו לעשות כדי שיראו התינוקות שעושים דברים לא שגרתיים וישאלו את אבא "מה נשתנה" – מה שונה הלילה הזה מכל לילה אחר, ואז יוכל האבא לענות לו שהסיבה לכך היא כיון שהוציאנו ה' ממצרים בלילה הזה, ויקיים בזה את מצוות "והגדת לבנך" שהיא צריכה להיות בצורה של תשובה לשאלת הבן.

כהיום שאין לנו בית המקדש ולא קרבן פסח, יש לנו בליל הסדר רק שתי מצוות מן התורה, **(א) סיפור יציאת מצרים, (ב) אכילת כזית מצה**, ושאר המצוות והמנהגים הם מדרבנן, להלן נציין את סדר הדברים ונבאר קצת את תוכנם.

קידוש, לאחר שמזגו כוסות לכולם בעה"ב מודיע שכעת מקיימים מצות "קידוש" וגם מצות כוס ראשון של ארבע כוסות וגם מזכיר לכוון ב"שהחיינו" על כל מצוות הלילה וכן לשתות הכוס בהסיבה.

ארבע כוסות, חז"ל תקנו לשתות ד' כוסות והצמידו כל כוס לאחד מן הדברים שאומרים בהגדה, **(א) כוס ראשונה ל"קידוש", (ב) כוס שניה לברכת "אשר גאלנו", (ג) כוס שלישית ל"ברכת המזון", (ד) כוס רביעית ל"הלל".**

הסיבה, עיקר מצות ההסיבה היא בשתיית הכוסות ובאכילת הכזית מצה והכורך והאפיקומן.

כרפס, ענין הכרפס הוא כדי לעשות "טיבול" נוסף [חוץ ממה שעושים בסעודה] ועיי"כ ישאלו התינוקות "מה נשתנה", ומאחר וכשאוכלים דבר רטוב צריך ליטול ידיים לכן נוטלים קודם ובלא ברכה וזהו "ורחץ", טובלים התפוא"א במי מלח, מברכים "אדמה" [ומכוונים לפטור בזה גם את המרור] ואוכלים פחות מכזית.

יחץ, את המצה האמצעית שבקערה שהיא מיועדת לקיום מצות "מצה" חוצים לשניים כדי לקיים את מצות המצה ב"פרוסה" כדרכם של עניים ובזה נקיים המצוה ב"לחם עוני".

סיפור יציאת מצרים, מצוה זו אנו מקיימים באמירת ההגדה, ראוי לדעת שעיקר המצוה זה לא לאמר "ווארטים" אלא להבין את מה שאומרים ולהודות ולשבח להקב"ה על שהוציאנו מעבדות לחירות, אפשר לשלב פירושים פה ושם אבל לא זה העיקר, חשוב להסביר לבני הבית תוך כדי האמירה את תוכן סדר הדברים.

רחצה, נוטלים ידיים לסעודה, ומאחר ואסור לדבר מהנטילה עד אחר "כורך" [כיון שברכת המצה והמרור היא גם לכורך ואין להפסיק ביניהם בדיבור] ראוי להודיע לבני הבית לפני הנטילה שעתה הולכים לקיים מצות מצה מן התורה, ומצות מרור מדרבנן וכן כורך, ושיכוונו בברכות המצה והמרור גם לכורך.

אכילת מצה, יש כמה מנהגים כיצד לחלק המצות למסובים, המנהג הראוי שעורך הסדר יאכל כזית מן האמצעית לקיום "מצות מצה" ועוד כזית מן העליונה בשביל "המוציא", אבל למסובים יתן קצת מן האמצעית וישלים לכזית לכל אחד ממצות אחרות [אפילו שבורות].

מרור, מחלקים כזית לכל אחד ומברכים ואוכלים בלא הסיבה.

כורך, לוקחים כזית מן המצה השלישית וכורכים אותה יחד עם כזית מרור ואוכלים בהסיבה, למסובים נותנים קצת מן המצה השלישית ומשלימים כזית משאר מצות.

אפיקומן, אוכלים כזית מן החצי מצה האמצעית, אם יכול יאכל ב' כזייתים, גם כאן יחלק למסובים קצת מן מצה זו וישלים כזית משאר מצות, את האפיקומן צריך לאכול לפני חצות.

הלל, את ההלל של ליל הסדר חוצים לשניים, חלקו אומרים יחד עם אמירת ההגדה לפני ברכת "אשר גאלנו", וחלקו בסוף.

זרוע וביצה [דינם רק להיות מונחים בקערה], מובא בהלכה שנוהגים לאכול ביצה ב"שולחן עורך" ויש שנהגו לאכול את הביצה של הקערה.

פיוטים בסוף הסדר, לאחר שאומרים "חסל סידור פסח" בעצם סיימנו את ה"סדר", אבל יש כמה פיוטים שנהגו כולם לאומרם והמפרשים ביארו את תוכנם ואת הקשר שלהם לליל הסדר.

שיר השירים, הרבה נוהגים לאמר בצוותא את שיר השירים ואח"כ את ה"ריבון כל העולמים" ובזה מסיימים את הלילה הקדוש בהרגשת התעלות ודבקות בהקב"ה.